

Bu yazı; 27.4.2020 tarihinde '<https://www.bodrumguncelhaber.com/beysehir-golu-de-tehlike-altinda-mi-gol-hasta-mi/>' linki ile Bodrum Güncel Haber internet sitesinde yayımlanmıştır.

BEYŞEHİR GÖLÜ DE TEHLİKE ALTINDA MI?

DR. EŞREF ATABEY

Jeoloji Yüksek Mühendisi / Tıbbi Jeoloji Uzmanı/ Araştırmacı yazar

Geçtiğimiz yılın sonunda *‘‘Türkiye’nin en büyük tatlı su kaynağı kuruyor’’* diye basında haberler çıkmıştı. Bu uyarılar dikkate alınmamış olacak ki, 25-26 Nisan 2020 tarihli gazete ve TV haberlerinde *‘‘Beyşehir Gölü kenarındaki 188 hektarlık alanda; plaj, marina, kamping alanı, bungalovlar ve çadır kamplı tesisler ile dev bir proje yapılacağı, Beyşehir, Konya için deniz niteliğindedir. Bu projeye Konya’nızın, İç Anadolu’nun yazlığı olacak bir yer hazırlıyoruz’’* diye Belediye Başkanının demeçleri yer almıştır. Anlaşılan Salda Gölü’nde yapılanın bir benzeri burada da yapılmak isteniyor.

Beyşehir Gölü’nün en önemli özelliği, yıllar öncesi Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulunca, *‘‘1’inci derece Doğal Sit Alanı’’* ilan edilmesi, ikinci özelliği ise 1992 yılında Milli Park olmasıdır. Beyşehir Gölü Türkiye’nin alan olarak üçüncü ve en büyük tatlı su gölüdür. Çumra Ovası Beyşehir Gölü suyuyla sulanır.

BEYŞEHİR GÖLÜ’NÜN JEOLJİK ÖNEMİ

Beyşehir gölü, Isparta bükümünü adını verdiğimiz tektonik yapı içinde yer alır. Anadolu levhası her yıl 3-4 cm batıya doğru kaymakta, Ege’de Yunanistan levhasının engellemesi ile batıya ilerlemeyen Anadolu levhası güney Ege’ye doğru yönelmektedir. Bu hareket ile Batı Anadolu’da denize dik sıradağlar ve bu dağlar arasında ovalar gelişmiştir (Büyük ve Küçük Menderes, Gediz ovaları gibi). Batı Akdeniz bölgesinde ise üçgen şekilde Isparta-Antalya eksenli bir bükülme meydana gelmektedir. Fayların denetiminde bu bükülme sırasında birçok çöküntüler ve bu çöküntülerde göller oluşmuştur. 5 milyon yıldan beri de oluştuğunu belirtebiliriz.

Isparta Bükümü batı Anadolu’da Fethiye Burdur Fay Zonu ve Akşehir Fay Zonları arasında, kuzey-güney yönünde yaklaşık 120 km uzunluğunda ve güneyde yaklaşık 50 km genişliğinde üçgen şekilli bir bölgedir. Isparta açısı da denilen bu bölge orta ve Batı Torosları birbirinden ayıran ana bir girintidir ve Antalya Körfezinde açık denize kadar uzanır. Bu tektonik yapıdan dolayı Isparta-Antalya çizgisinin batısındaki dağların uzantısı kuzeydoğu-güneybatı, doğusundaki dağların uzantıları kuzeybatı-güneydoğu yönündedir (ekteki hava fotoğrafından görülebilir). Bu sıradağlar, Batı Toros Dağları kireçtaşı ana yapısını oluştururlar ve karstik yapıdadırlar. Kireçtaşı dağları devasa bir su deposu niteliğinde olup, birçok karstik mağarayı ve yeraltı su yollarını bünyesinde taşırlar.

Beyşehir Gölü de bu üçgenin doğu kenarında, batısı ve doğusu fay denetimli olmuş tektonik ve karstik bir çöküntü gölüdür. Göller yöresi dediğimiz bu bölgede tektonik yapıya bağlı gelişen Eğirdir Gölü, Kovada, Suğla, Burdur Gölü, Yaraşlı, Acıgöl, Akşehir Gölü ve Salda diğer göllerdir.

BEYŞEHİR GÖLÜ’NÜN ÖZELLİKLERİ

Beyşehir Gölü kapladığı alan bakımından Türkiye’nin 3. ayrıca en büyük tatlı su gölüdür. Göl çevresi 20.02.1993 tarihi itibarıyla Milli Park Statüsüne alınmış olup, milli park alanı 88.750 hektardır. Antalya Körfezine 100-140 km mesafededir. Batı kenarı Dedegöl Dağları ile sınırlanmıştır. Göl sularını 115 ile 1125 kodları arasında depolar. Azami kodlarda göl sathı 800 km²’ye ve depoladığı su 6 milyon m³’e ulaşır. Gölün denizden yüksekliği 1.116 m’dir. Eni 10-25 km, kuzeybatı ve güneydoğu doğrultusunda 42 km’dir. Derinliği 8 ile 15 metre arasında değişir. Yeraltından Manavgat Çayı ile Akdeniz’e ulaşır. Dağlardan akan yağmur suları ve akarsulardan ziyade suyunun büyük çoğunluğunu yer altı kaynakları

oluşturmaktadır. Mada Adası'ndan başlayan ve Manavgat-Köprüçay havzaları arasından inen Kepez Fayı'nın bu iki havzaya da su kaçırdığı Mada adasındaki düdenlerde yapılan boya deneyiyle kanıtlanmıştır.

Beyşehir Gölü üzerinde ortalama olarak 33 tane irili ufaklı ada vardır. Göl çevresinde kuş gözlemi ve olta balıkçılığı yapılmakta, yürüyüş, bisiklet ve diğer doğa sporlarına uygun bölgeler bulunmaktadır. Gölde bol miktarda Aynalı sazan, Turna, Levrek, Kadife balığı vardır. Birçok göçmen su kuşları avlanmak, kamış adalarda kuluçkaya yatmak (üremek) ve bazıları kışlamak için Beyşehir Gölü'ne gelirler.

BEYŞEHİR GÖLÜ HASTA MI?

Beyşehir Gölü'nün güneydoğusunda Beyşehir, güneybatısında Yenişarbademli, kuzeyinde Hüyük ve kuzeybatısında Şarkikaraağaç ilçeleri, göl çevresinde Ağılönü, Akburun, Avdancık, Bademli, Belceğiz, Budak, Çiftlik, Gedikli, Gölkaşı, Gölkonak, Gölyaka, Karadiken, Karayaka, Kireli, Kıyakdede, Kurucaova, Kuşluca, Sarıkabal, Tolca, Üstünler, Üzümlü, Yassıbel, Yenikaya ve Yeşildağ köy yerleşimleri bulunur. Göldeki 32 adadan sadece Mada Adası'nda yerleşim vardır. Adaya 1866'da Rus Kazakları yerleştirilmiş, iklime uyum sağlayamadıklarından adayı terk etmişlerdir. 1940 yılında adaya Tirtar Yörükleri yerleşmiş olup, şu anda 200 kişi yaşamaktadır.

Göl çevresindeki antropojenik (insan Kaynaklı) tehlikeler olarak madencilik faaliyetleri, mermer, taş ve mıcır ocakları, kimyasallar, lağımalar, gübre kullanımı, zirai ilaçlama (ot, böcek ve mantar öldürücüler), çöp atıklarını sayabiliriz. Göl çevresinde yapılan zirai faaliyetlerde gübre ve tarımsal ilaçlar kullanılmaktadır. Gübrelerin ve zirai ilaçların bünyesinde arsenik, kadmiyum, kurşun gibi zararlı ağır metaller ile fosfat gibi kirleticiler bulunmaktadır. Bu toprak ve suyu kirleterek, dolayısıyla da göl suyuna ulaşmaktadır. Yerleşim alanlarından göle ulaşan deterjan ve kimyasal atıklar, çöp atıkları, madencilik yapılan alanlardan kaynaklı kirlenme, hidroelektrik santrallerinin yol açtığı su azalması etkili olmaktadır. Gölün kuzey kaynağında barit, güney kaynağında krom ve mermer ocağı işletilmektedir. Gölü besleyen havzalardaki ağaçsızlandırmalarla erozyon gerçekleşecek ve göl tabanının sedimanlarla dolması hızlanacaktır. Göl kıyısında fosfat kirliliğine bağlı alg patlamasına yol açan ötrofikasyon olayı yaşanmaya başlamıştır. Ötrofikasyon nedeniyle ileride alg patlamaları gelişebilecek ve oksijensizlikten göl hastalanacak ve ölecektir.

BEYŞEHİR GÖLÜ KURUYOR

Geçen yıl göldeki su seviyesi 26 metreden 5,5 metreye kadar düşmüş, göl kıyısında yosunlar, su çayırıları yüzeye çıkmıştır. İklim değişikliği ve yağışların azlığı, gölü besleyen su havzalarına müdahaleler, baraj ve göletler, su akış yönlerini değiştirme, zirai faaliyetlerde göl çevresindeki kuyulardan aşırı su kullanımı, antropojenik nedenleriyle özellikle Eylül-Kasım aylarında göl suyu gittikçe azalmaktadır.

BEYŞEHİR GÖLÜ'NÜN SU KODU MAHKEMECE BELİRLENDİ

Beyşehir Gölü 1123,35 metre seviyesinden doğal yolla gölü boşaltan Çarşamba Çayı, sular arttığında yetersiz kalmakta, taşkınlar oluşmaktaydı. 1908-1914 arasında yapılan sulama projesinde Beyşehir Regülatörü 1121,03 metre kotuna yapılmış ve taşkınlar kontrol edilmiştir. Beyşehir Gölü'nden 1122.40 metre seviyeden, yaklaşık 150 km uzunluğundaki Çarşamba Kanalı Konya Çumra Ovası'na Taş Köprü Regülatöründen su salınmaktadır. Bu güzergah boyunca Suğla Gölü, Apa Barajı ve May Barajı bulunmaktadır.

DSİ 4'üncü Bölge Müdürlüğü, 2009 Şubat ayında Taş Köprü'nün regülatör kapaklarını açarak Beyşehir Gölü'nden Konya Ovası'nda tarımsal sulamada kullanılmak üzere su almaya başladı. Bunun üzerine Beyşehir Belediyesi harekete geçti. Gölün su kodunun Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu'na 2009 yılı için belirlenen 1122.10 metre seviyesinin altında olduğu iddiası ile Mahkemeye müracaat ederek, gölün su kodunun ölçümünü istedi.

Beyşehir Gölü'nün, 'su alım kotunun 1122.40 metre olmasına, bu kotun altında su alınmamasına, ancak Beyşehir Gölü'nden sulama amaçlı su alınması nedeniyle yöre

halkının sosyo- ekonomik durumu göz önüne alınarak söz konusu kot seviyesine kademeli olarak geçişine buna bağlı olarak 2008 yılında su alma kotunun 1121.80, 2009 yılında su alma kotunun 1122.10, 2010 yılında ise 1122.40 metre şeklinde uygulanmasına karar verildi" (www.milliyet.com.tr...13 Şubat-2009). Bu karara şimdi de uyuluyor mu bilinmez, ancak 2018 yılında; kapakların açılarak su seviyesinin 1122.40 m kodundan 13 cm aşağıya indiği ve Beyşehir Gölü'ndeki kurumanın nedenlerinin araştırılması için, yine 2019 yılında göldeki sorunların araştırılması yönünde TBMM'ne öneriler verildiğini biliyoruz.

SALDA GÖLÜ'NDEN SONRA BEYŞEHİR GÖLÜ DE TEHLİKE ALTINDA MI?

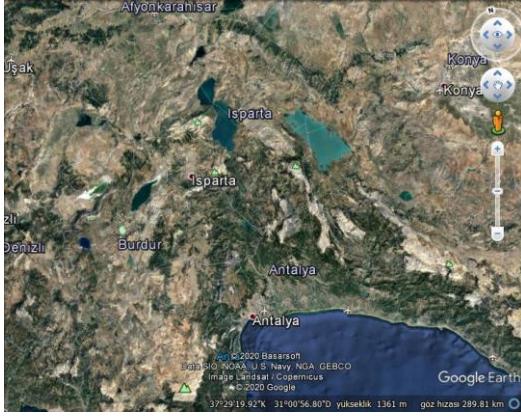
Beyşehir belediye başkanının; 25-26 Nisan 2020 tarihlerinde basında yer alan şu açıklamalarına tanık olduk. *"Beyşehir Karaburun'da 188 hektarlık bir alanda plaj, marina, kamping alanı, bungalovlar ve çadır kampı tesisler olmak üzere kapsamlı bir çalışma yaptık. Projenin animasyonunu sosyal medya yoluyla vatandaşımıza izlettik. Görüşlerini aldık. Beyşehir, Konya için deniz niteliğindedir. Bu projeyle Konya'mızın, İç Anadolu'nun yazlığı olacak bir yer hazırlıyoruz. Bu sene plaj, karavan ve günü birlik kamping alanını çezeceğiz. Manzaraya hakim bir yerde kademeli bir biçimde bungalovlar yerleştireceğiz. Plajın arka planında, sazın içinde çakma ağaçlarla ahşap yapı kavramıyla yine bungalovlar ve kameriyeler çezeceğiz. Plajımız, Akdeniz de ne varsa; şezlonguyla, çadırıyla, şemsiyesiyle tabi gözetleme kulelerine kadar düzenli bir biçimde, buraya gelen vatandaşın hem kendini dinleyeceğiz, hem yüce Mevla'nın bu verdiği cömert bu güzellikleri yerinde yaşayacağı bir manzarayla güzel tatiller yapmalarını sağlayacağız."* (Yeniçağ Gazetesi-25.4.2020, Haber TürkTv-26.4.2020).

Çumra Ovasının sulanması için, DSİ'nin Beyşehir Gölü Taş Köprü Regülatöründen 1122,40 m su kodu altında su verilmesine karşı duran belediye, gölün kıyısında ileride de yapılaşmaya yol açabilecek "dev bir projenin" yapılacağını açıklamaması anlaşılabilir. 27.4.2020

Unutmayalım, Doğa hakkı, insan hakkından önce gelir. Doğa varsa insan vardır ve yaşar. Koronavirüs gibi salgınların nedeni doğaya aşırı müdahaleler sonucu değil midir?

Kaynaklar

EşrefAtabey.https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=648203326023532&id=10002501610170?sfnsn=scwspmo&extid=0H3cItVSrIqZpblU
EşrefAtabey.<https://www.instagram.com/p/Bt3ZfD5gMJu/?igshid=1vdagtgds9n1a>
EşrefAtabey.<https://www.instagram.com/p/BtGxMysjZAW/?igshid=111kftslxl1aw>
EşrefAtabey.https://www.instagram.com/p/BtGv0S_jy3N/?igshid=1kut3yamhjvib
<https://www.milliyet.com.tr/gundem/beysehir-golunun-su-kodu-mahkemece-belirlenecek-1059401>
http://www.cumhuriyet.com.tr/foto/foto_galeri/1706974/turkiyenin-en-buyuk-tatli-su-kaynagi-kuruyor.html/12
https://tr.wikipedia.org/wiki/Bey%C5%9Fehir_G%C3%B6l%C3%BC
<https://www.haberturk.com/son-dakika-haberi-beysehir-golu-sahiline-dev-proje-haberler-2658674>
<https://www.yenicaggazetesi.com.tr/saldadan-sonra-gozu-bu-gole-diktiler-276468h.htm>
<https://www.konyaolay.com/yokus-beysehir-golu-icin-arastirma-onergesi-verdi/50318/>
<https://www.haberturk.com/konya-haberleri/66045280-beysehir-golu-icin-arastirma-onergesi>

Beyşehir Gölü uydu görüntüleri.

Beyşehir ve Taş Köprü regülatörü.

Beyşehir Gölü ve Dedegöl Dağı (Resim: 2009-Eşref Atabey).

Beyşehir Gölünde su örneği alma, gölde bir ada (Resim: 2009-Eşref Atabey).

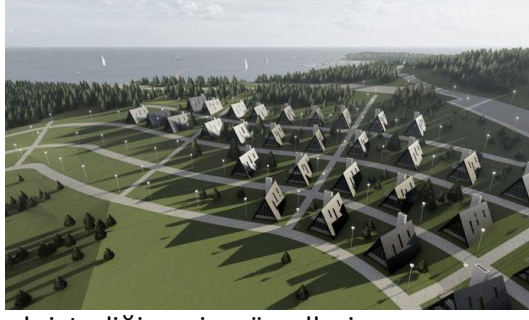
Beyşehir Eflatun Pınarı-UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde "Hitit Kutsal Su Tapınağı"(Resim: 2009-Eşref Atabey)
(<https://www.instagram.com/p/Bt3ZfD5gMJu/?igshid=1vdagtgds9n1a>)

Su kuyusu ve çingirak, Beyşehir Gölü kıyısı. (Resim: 2009-Eşref Atabey).

Beyşehir Gölü kuruyor.

Beyşehir Belediyesinin göl kıyısına yapmak istediği proje görselleri.
(<https://www.haberturk.com/son-dakika-haberi-beysehir-golu-sahiline-dev-proje-haberler-2658674>).